

DAG VAN DE BEROEPSKOLOM

Vrijdag 9 oktober 2015

10.00 – 15.30 uur

Gebouw: Stichting Praktijkleren, Disketteweg 11, Amersfoort-Schothorst

MBO-HBO: AANPAK NIEUWE STIJL

- op basis van de **Strategische Agenda voor het hoger onderwijs...**
    - met **vernieuwende aandacht...**
    - en **fondsen...**
  - voor de **aansluiting en doorstroom mbo-hbo...**
- (in samenwerking met BK16/20)

1 Inleiding

In dit nummer gaan we (verder) in op de uitgangspunten voor de Dag van de Beroepskolom 15, te houden op 9 oktober a.s. Deze dag staat volledig in het teken van de Strategische Agenda voor het hoger onderwijs. Er wordt ingezoomd op de uitgesproken plannen van de overheid voor het verbeteren ('renoveren') van de aansluiting mbo-hbo, in combinatie met een meer dan voorheen dwingende aanpak die de betrokken mbo- en hbo-instellingen dienen te gaan hanteren.

Er is ook alle reden voor, want onlangs bleek dat het rendement van mbo-ingestroomden als het gaat om hbo-gediplomeerden na 5 jaar, alweer is gedaald en nu ligt rond de 45,3%. Bij de meting van vorig jaar was het nog zo'n 50,2% - wetende dat we zo'n 10 tot 15 jaar geleden rond de 60% zaten. Per sector, per opleiding en per hogeschool zijn er overigens grote verschillen. Het tij dient dus nu echt te worden gekeerd, en daarvan is de overheid zich uitermate bewust, door daarvoor een aantal voorzetten te geven.

Gericht budget

Er komt geld beschikbaar. Niet zomaar, in het algemeen voor regionale samenwerkingsverbanden mbo-hbo, maar heel gericht. Er wordt een budget uitgetrokken voor projecten die zijn gebaseerd op thema's die 'er echt toe doen' en met grote waarschijnlijkheid 'effect zullen hebben'. Ze moeten ook nog eens overdraagbaar zijn naar andere regio's om ze aldaar 'voor eigen gebruik te kunnen adopteren'. Bovendien moeten ze – waar relevant – kunnen leiden tot aanpassing van het beleid en daaraan gekoppelde regelingen, mede terug te vinden in prestatieafspraken met het hbo en mbo. Tenslotte dienen de projecten uitvoerbaar te zijn met een gelijkwaardige inbreng vanuit beide sectoren, aangezien overduidelijk is gebleken dat een eenzijdige insteek vanuit een van de sectoren niet werkt – althans niet op de langere termijn en zeker niet op de vereiste structurele wijze.

Identificeren 'nieuwe' thema's

Tijdens de Dag van de Beroepskolom gaan we uiteraard in het algemeen in op hetgeen de Strategische Agenda los wil gaan trekken betreffende de aanpak van de doorstroom mbo-hbo als-

mede op de wijze waarop de aansluiting kan worden versterkt. Vervolgens gaan we met gebruikmaking van de door de overheid gemarkeerde doelstellingen bezien welke thema's daaraan zijn te koppelen, met de daaronder liggende elementen die voor de verbetering van de aansluiting en de doorstroom zijn te benoemen als 'kritische succesfactoren' met het oog op de beoogde vernieuwingsslag.

In aanwezigheid van en samenspraak met OCW worden gedurende een aantal sessies vier (brede) thema's uitgediept, om te bezien of een bepaalde aanpak die aan de thema's en de bijbehorende structurelementen van de aansluiting wordt gekoppeld, ook kans op succes biedt bij het verder uitwerken ervan in een of meerdere regio's. Tevens wordt ten aanzien van die thema's bezien welke lessen zijn te leren omtrent eerdere pogingen het studiesucces van mbo'ers in het hbo te vergroten.

Die sessies kunnen aldus breed gedragen voorstellen opleveren, bijvoorbeeld omdat in het (recente) verleden al in een regio is gebleken dat 'iets werkt'. Ook kan het zijn dat een bepaalde aanpak door veel aanwezigen wordt herkend en mede wordt benoemd als mogelijk effectief en breed inzetbaar voor het mbo en het hbo als geheel. Niet verder uitgewerkte regionale projecten, om bepaalde redenen nog niet 'over de drempel van de brede invoering heen getild', zouden op die wijze kunnen worden geïdentificeerd. Kortom, het zou mooi zijn als aan het eind van de DvdB een lijstje met thema's, maatregelen en kritische succesfactoren het licht kan zien, mee te nemen naar andere overlegtafels...

Geen vrijblijvendheid

Overigens blijkt uit de doelstellingen dat er geen sprake meer kan zijn van een te grote vrijblijvendheid. Het is echt zoeken naar 'samensmelten, zwaluwstaarten, mengen en mixen, en wegsnijden van overlap' bij verwante doorstroomtrajecten. Er dient dus in het hbo het maximale rendement te worden gehaald uit de competenties die mbo'ers met zich meebrengen - zelfs zodanig dat er volgens het ministerie best homogene groepen in de beginfase kunnen worden gehanteerd...

Overigens vormen de Regionale Associate Colleges, door de overheid het begrip 'community' meegegeven, het meest interessante voorbeeld van die homogenisering. Vandaar dat die invulling van de doorstroom naar het hbo, via de Associate degree behoorlijk in de spotlights is komen te staan – mede met de Kamerbrief voor de Ad.

2 Analyse mbo-hbo in Strategische Agenda: basis opzet DvdB

Zoals aangegeven nemen we de Strategische Agenda als uitgangspunt, en daarvan hoofdstuk 3 waarin mbo-hbo vooral centraal staat. Om greep te krijgen op hetgeen allemaal naar voren wordt gebracht, is een analyse gemaakt van de voorstellen die door de overheid worden gedaan – dus die in deze fase voor haar rekening komen - als voorzet voor de discussies en mogelijke thematische projecten.

Achtereenvolgens geven we puntsgewijs onze uitkomsten van die analyse, voor:

- *Uitgangspunten:* Welke zaken vindt de overheid van groot belang, en worden gezien als basis voor het formuleren van 'vernieuwende thema's' en maatregelen die daaraan kunnen worden gehangen als het gaat om het 'herstructureren' van de aansluiting mbo-hbo. We hebben ze zo goed mogelijk vertaald naar de dagelijkse praktijk voor degenen die straks aan de slag moeten, op de werkvloer en de eerste verdieping van het instellingsgebouw.
- *Aanpak:* Op basis van de uitgangspunten (doelstellingen) moeten die gedachten ook gaan leiden tot een andere, vernieuwde en beter werkende aanpak van de zaken die onder de thema's vallen, met medeneming van die maatregelen. De overheid heeft op basis van de analyse die zij de afgelopen periode heeft uitgevoerd, al een aantal schoten voor de boeg gegeven, om oplossingsrichtingen mee te geven aan de regio's die met projecten aan de slag willen gaan.
- *Aandachtspunten (thema's...):* Binnen de aanpak kunnen thema's worden gedefinieerd, uit een te rafelen in aandachtspunten waaraan je een project kunt koppelen. Die zullen gericht

dienen te zijn op het anders gaan invullen van bepaalde maatregelen die nu gelden, reeds ingezet worden en/of juist worden gezien als minder effectief en dus voor verbetering vatbaar. Deze zaken zullen in de sessies tijdens de DvdB aan de orde komen, om ze als het ware te ordenen op bruikbaarheid en het kunnen gaan inpassen in de nieuwe beoogde aanpak voor de aansluiting mbo-hbo.

We geven een overall-lijst van mogelijke aandachtspunten, gehaald uit de Strategische Agenda. Voor de dag zelf worden ze nog gebundeld tot vier thema's, voor de sessies.

Uitgangspunten

1. Er dient te worden gestreefd naar verbetering van de doorstroom en aansluiting, op basis van gemeenschappelijke inspanningen door hbo- en mbo-instellingen.
2. Het streven is het verhogen van de rendementen en het verlagen van de percentages voor het switchen van studie in het eerste leerjaar en voor de uitval in het eerste en tweede leerjaar van het hbo.
3. Er dient sprake te zijn van een inzet vanuit het mbo, aantoonbaar, vooral via het laten participeren van docenten en andere functionarissen in een structurele, gelijkwaardige samenwerking rond de doorstroom en aansluiting mbo-hbo.
4. Er dient te worden aangesloten bij de ontwikkelingen rond de studiekeuzecheck en de vormgeving van de doorstroomregeling mbo-hbo, op basis van een heldere visie van de hogeschool, samen te formuleren met de mbo-partners.
5. Hogescholen en hun (regionale) mbo-partners zullen daarmee dienen te komen tot een zichtbaar structurele aanpak rond mbo-hbo, mee te nemen in het meten van de 'prestaties' van de onderwijsinstellingen. Daarbij wordt uitgegaan van een breed gedragen beleid binnen de instellingen, op alle niveaus.
6. Op basis van de straks uit voeren projecten mbo-hbo zal worden vastgesteld welke zaken (thema's) kunnen en zullen worden verankerd in het formele beleid van de overheid.

Aanpak op basis van de Strategische Agenda

1. Het gaat om het ontwerpen van projecten mbo-hbo die leiden tot een structurele en gezamenlijke aanpak binnen een regio, gericht op de verbetering van de aansluiting en doorstroom.
2. Deze projecten dienen te zijn gericht op thema's die aantoonbaar, op basis van eerdere initiatieven, tot succes zullen gaan leiden (waarbij de initiatieven zijn te herleiden tot eerdere pogingen, in de eigen of in een andere regio, die om allerlei redenen niet hebben geleid tot een 'doorbraak' als het gaat om de structurele inbedding in de aanpak rond de vormgeving van doorstroom en aansluiting).
3. Deze thema's dienen overdraagbaar te zijn naar andere regio's, als het gaat om een kritische succesfactoren, algemeen geldend voor de (regionale) samenwerking mbo-hbo.
4. Thema's en projecten die aansluiten bij de doelstellingen van de Strategische Agenda zullen door de overheid worden gefinancierd.
5. Projecten zullen worden gemonitord.

Mogelijke aandachtspunten, als een eerste oriëntatie.

1. Zoeken naar daadwerkelijke belemmeringen bij de overgang van mbo naar hbo, en deze op basis van gemeenschappelijke afspraken en inspanningen wegnemen, zodat vervolgens kan worden bekeken welke zaken in de wet- en regelgeving aanpassing verdienen om de aansluiting mbo-hbo binnen de beroepskolom te optimaliseren.
2. Condities formuleren als het gaat om op welke wijze alle niveaus binnen de onderwijsinstellingen zich kunnen binden aan regionale afspraken en vormen van samenwerking.
3. Activiteiten – vooral in 'fysieke zin' – gericht op mbo-studenten, met het doel deze groep te laten kennismaken met de hbo-omgeving (sfeer, cultuur, aanpak, beoordeling...).
4. Bezien van verwante doorlopende leerlijnen op een efficiënte vormgeving, door gebruik te maken van de overlap tussen de programma's (waarbij de eindkwalificaties van de hbo-Bachelor na 4 jaar zijn gebaseerd op de arbeidsmarkt mogelijkheden en de instroom vanuit het havo, als een soort richtlijn). Deze kunnen leiden tot 'experimenten' met 'gemeenschappelijke programma's mbo-hbo'.

5. Doorstroom vanuit het mbo naar een Associate degree, met het optimaliseren van de doorlopende leerweg, op basis van de relevantie van de Ad voor de arbeidsmarkt en de mogelijkheden om ook na de Ad door te gaan voor de Bachelorgraad).
6. Nut en noodzaak van een op elkaar afgestemde beroepsroute vmbo-mbo-hbo, waarbij het kan gaan om de Bachelor dan wel de Ad.
7. Onderzoeken hoe binnen het hbo kan worden ingespeeld op de referentieniveaus voor taal en rekenen, zoals deze in het mbo-4 wordt ingevoerd.
8. Optimaliseren van het keuzeproces van een mbo'er voor een hbo-studie, zowel de Ad als de Bachelor.
9. Gebruik van keuzedelen voorbereiding hbo (KVH) bij de vormgeving van doorlopende leerwegen, om daarmee de slaagkans te vergroten, zodanig dat elke mbo-student een KVH kan kiezen – gelet op het gegeven dat mogelijk vanaf 2018 het keuzedeel gaat meetellen voor het zakken dan wel slagen.
10. Zorgen dat een mbo'er die de slaagkans in het hbo wil vergroten, ook daadwerkelijk een of meerdere KVH's kiest.
11. Bezien of KVH's (deels) in een digitale vorm kunnen worden aangeboden.
12. Inzicht krijgen in welke omstandigheden in een regio kunnen worden gebruikt voor het zo goed mogelijk formuleren van doelstellingen ten aanzien van de rendementen van mbo'ers in het hbo.
13. Bezien hoe keuzedelen ook zaken betreffende de praktijkvorming kunnen bevatten, in samenspraak met het regionale werkveld.

3 Aanvullende ontwikkelingen

Daarnaast noemt de overheid nog meerdere punten die aandacht verdienen, en ook zullen worden meegenomen in het beleid en in het overleg met de betrokken koepels. Mogelijk komen ze op de Dag van de Beroepskolom aan de orde, maar niet expliciet:

1. Onderzoek naar het Voorbereidend Beroepsonderwijs, door het samennemen van de hoogste niveaus van vmbo en havo – gelet op de gevolgen voor de aansluiting op het hbo.
2. Vorming van Regionale Associate Colleges ('community voor Ad-studenten'), vooral gericht op het mbo.
3. Ontwikkelen van een instrument om de studieresultaten te meten van mbo'ers binnen het hbo (Bachelor en Ad), zodanig dat een terugkoppeling naar mbo-instellingen kan gaan leiden tot betere studiekeuzes.

4 BK16/20: landelijke overleggroep (v/h BLOK)

Drie jaar geleden ging het op de Dag van de Beroepskolom over de keuzedelen in het mbo, en dan vooral gericht op de doorstroom naar het hbo. Het was toen een kwestie van hoe, wat en wie zich daarop zouden gaan werpen... In samenspraak met een aantal partijen en vooral met de Kenniscentra is toen ter plekke een 'Breed Landelijke Overleggroep Keuzedelen hbo' opgericht, BLOK dus. Onder voorzitterschap van Roel van Asselt, jarenlang het gezicht van de 'aansluitingsbeweging in het hbo', is er hard aan getrokken, met als resultaat een algemeen format voor KVH1, een generiek keuzedeel voor het hbo, en voor aanvullende keuzedelen die passen bij sectoren en opleidingen in het hbo.

Begin dit jaar is besloten om de aandacht te verbreden, met de keuzedelen als aangrijpingspunt voor de algemene doorstroom mbo-hbo. Omdat de invoering van de nieuwe kwalificatiestructuur voor alle mbo-instellingen is voorzien voor 2016 en dientengevolge de eerste nieuw opgeleiden in 2019 en 2020 het mbo verlaten en naar het hbo kunnen doorgaan – en omdat je een werkgroep niet voor de oneindigheid moet inrichten – is als nieuwe naam Beroepskolom 16/20 gekozen, dus voor BK16/20.

Hieronder geven we een aantal passages uit het stuk dat als basis voor de beoogde aanpak van BK16/20 is opgesteld. Tijdens de Dag van de Beroepskolom zal kort worden ingegaan op de mogelijkheden die deze overleggroep ziet voor een vorm van betrokkenheid bij de verdere uitwerking van de plannen die voortvloeien uit de Strategische Agenda. Uiteraard niet beleidsmatig –

daarvoor zijn andere organisaties – maar wel inhoudelijk, mogelijk door het bundelen van zaken die naar voren worden gebracht.

Algemeen

BK16/20 is een landelijk netwerk dat zich tot en met 2020 tot doel stelt om met een breed draagvlak binnen het mbo, hbo en andere betrokken organisaties een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de versterking van de doorstroom mbo-hbo binnen de beroepskolom.

BK16/20 concentreert zich met name op de inzet van Keuzedelen Voorbereiding HBO (KVH's) in het mbo en andere daaraan te relateren instrumenten in mbo en hbo.

BK16/20 sluit aan bij de invoering in het mbo van de nieuwe kwalificatiestructuur zoals deze formeel in 2016 van start gaat en derhalve in 2020 voor alle opleidingen een eerste cohort heeft opgeleverd voor de doorstroom naar het hbo.

BK16/20 is een tijdelijk netwerk. In 2020 kunnen de verworvenheden ervan worden overdragen aan daarvoor geëigende organisaties.

Missie

De missie van BK16/20 is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan de invulling en vormgeving van het beroepsonderwijs, leidend tot meer samenhang en daarbij behorende gedeelde verantwoordelijkheden van instellingen die opereren binnen het systeem van de (regionale) beroepskolom. Daartoe biedt BK16/20 een onafhankelijk overleg- en uitwisselingsplatform aan degenen die verantwoordelijk zijn voor en belang hebben bij effectief doorlopende leerwegen en optimale leerloopbanen voor studerende(n) in de beroepskolom.

BK16/20 draagt zodoende bij aan een afstemming en een (verticale) samenhang van leerwegen in de beroepskolom.

5 Hoofdthema DvdB15

Het hoofdthema voor deze DvdB15 ligt daarmee eigenlijk voor de hand: *‘Welke zaken lenen zich, gezien de ontwikkelingen in beide sectoren, voor een gemeenschappelijke aanpak en kunnen leiden tot aantoonbare resultaten (in die zin dat daarmee de doorstroommogelijkheden optimaal door studerende(n) kunnen worden benut).*

6 Inbreng OCW

Een vertegenwoordiging van OCW zal aanwezig zijn om niet alleen nadere informatie te geven, maar ook om in gesprek te gaan met de deelnemers, en vervolgens de uitkomsten van de sessies mee terug te nemen naar Den Haag.

7 Doelgroepen

Gelet op het karakter van deze DvdB15 wordt gedacht aan medewerkers van mbo- en hbo-instellingen, en anderen die graag kennis willen nemen van deze ontwikkelingen en willen meepraten, die te maken hebben met:

- Vormgeving van onderwijs (mede rond de aansluiting en programmering van doorlopende leerwegen)
- Aansluiting
- Beleidsvorming (gericht op de aansluiting)
- Kwaliteitszorg
- Projectmanagement (vormgeving projecten over sectoren heen)
- Programma-management (mbo-4, Ad en Bachelor)
- Vorming van Regionale Associate Colleges
- Loopbaanbegeleiders in mbo en hbo
- Betrokkenen bij studiekeuzechecks.

8 Programma

In grote lijnen kunt u het volgende programma verwachten:

09.30 – 10.00 uur	Ontvangst en registratie
10.00 – 10.05 uur	Opening en korte toelichting op het programma
10.05 – 10.25 uur	De traditionele 'Keiharde Kennis Kwis'
10.25 – 11.15 uur	Plenaire inleidingen
11.15 – 11.30 uur	Pauze
11.30 – 12.00 uur	Blok 1
12.00 – 12.30 uur	Blok 2 (Beide blokken met dezelfde groepen)
12.30 – 13.15 uur	Lunch
13.15 – 14.00 uur	Blok 3
14.00 – 14.45 uur	Blok 4 (Beide blokken met dezelfde groepen) Koffie en thee tijdens blok 4 beschikbaar
14.45 – 15.15 uur	Plenaire sessie
15.15 – 15.25 uur	Korte reflectie / kijken naar de komende periode
15.25 – 15.30 uur	Afsluiting

9 Aanmelding

Aanmelding is mogelijk door een e-mail te sturen naar info@leido.nl onder vermelding van:

- Naam
- Instelling / organisatie
- Functie.

Het is tot 2 oktober mogelijk zich weer af te melden, zonder verdere kosten. Daarna is het gehele bedrag voor de deelname aan de DvdB verschuldigd.

10 Praktische zaken

- Vrijdag 9 oktober van 10.00 tot 15.30 uur.
- Amersfoort-Schothorst, Disketteweg 11, gebouw Stichting Praktijkleren.
- Kosten voor deelname, inclusief documenten, catering en lunch: 110 euro, excl. btw.